

ЛЕГИТИМНОСТ СТРАНЕ ВОЈНЕ ИНТЕРВЕНЦИЈЕ У СИРИЈИ

ЛИЦЕ И НАЛИЧЈЕ МЕ

Пише Милош СТРУГАР

Русија је на захтев сиријског председника Башара Асада, који је од руског руководства тражио војну помоћ, извела прве ваздушне нападе на такозвану Исламску државу у Ираку и Леванту (ИСИС), као и друге терористичке групе у Сирији. Ваздушне операције су одобрене на ограничени период, који није обелодањен, јер се то сматра осетљивом информацијом. Одлука искључује учешће руских копнених снага у борби против ИСИС-а и других терористичких организација.

Председник Путин и остали руски званичници истичу да су руске ваздушне операције стриктно у складу с међународним правом и Повељом Уједињених нација, док су ваздушни напади коалиције под вођством САД на сиријску територију у супротности с међународним правом и Пове-

љом УН, те стога морају бити обустављени. Влада Сирије је истог мишљења, што је наведено у писму 22. септембра 2015. председнику Савета безбедности и генералном секретару Уједињених нација.

У њему, поред осталог, стоји: „Влада Сиријске Арапске Републике поново истиче да сви актери морају да унапред координирају и у потпуности сарађују с њом, како би се елиминисао тероризам Исламске државе у Ираку и Леванту (ИСИС), Нусра Фронта и других терористичких организација, ентитета, група и појединаца повезаних с организацијом Ал Каида, а које су активне на сиријској и ирачкој територији и представљају претњу по регионални и међународни мир и безбедност. Сједињене Државе, Велика Британија, Француска, Канада и Аустралија покушале су да оправдају своје интервенције у Сирији позива-

Нема сумње да су руски ваздушни напади у Сирији у складу с међународним правом и Повељом УН. Нема сумње ни да су ваздушни напади коалиције коју предводи САД у Ираку у складу с међународним правом и Повељом УН. У првом случају, постоји позив и сагласност сиријске владе, а у другом постоји позив и сагласност ирачке владе. Питање је да ли су ваздушни напади коалиције коју предводи САД на сиријској територији у складу с међународним правом и Повељом УН, будући да не постоји овлашћење од Савета безбедности, као ни сагласност Владе Сирије.

МЕЂУНАРОДНОГ ПРАВА

јући се на борбу против ИСИС-а. Оне се позивају на члан 51. Повеље Уједињених нација, али се нису консултовале с Владом Сирије. Овај начин деловања није у складу с одредбама Повеље и представља манипулацију међународним правом. Такав напад на сиријски суверенитет ће само додатно олакшати пут тероризму. Једини продуктиван начин борбе против тероризма остаје успостављање ефективне међународне коалиције, у оквиру међународног права, и уз учешће држава о којима је реч, посебно Сирије, која је главни актер супротстављања тероризму у региону.”

С друге стране, САД и њихови савезници, који спроводе ваздушне нападе на сиријску територију, тврде да су њихове акције легитимне и у складу с обичајним међународним правом и Повељом УН, конкретно с чланом 51. (На почетку операције, САД су се придружиле Саудијска Ара-

бија, Уједињени Арапски Емирати, Катар, Бахреин и Јордан. Последњих неколико недеља Турска, Велика Британија, Аустралија, Канада и Француска такође су одлучиле да учествују у ваздушним ударима на сиријску територију.)

ЛЕГИТИМНОСТ УПОТРЕБЕ СИЛЕ

Ко је у праву? Под којим условом се употреба силе једне државе против друге сматра легитимном?

Према Повељи УН, члану 2. и обичајном међународном праву, државе се морају „уздржати од претње или употребе силе против територијалног интегритета или политичке независности било које државе”. Постоје два изузетка у Повељи Уједињених нација, када је употреба силе легитимна – када за њу постоји одобрење Савета безбедности, у складу с члановима 39. и 42, и када је у питању индивидуална или

наводи: „члан 51. Повеље признаје постојање урођеног права на самоодбрану у случају оружаног напада једне државе на другу државу” (саветодавно мишљење из 2004. године). Суд је заузео исту позицију током доношења пресуде 2005. године у случају Конго против Уганде, односно заузео је став да је самоодбрана у складу с чланом 51. ограничена на нападе од друге државе. У случају ИСИС-а, јасно је да се напади на Ирак не могу приписати Сирији.

ПРАВО НА ИНДИВИДУАЛНУ САМООДБРАНУ

Чак и ако претпоставимо да постоји правни основ за ваздушне ударе коалиције на основу колективне самоодбране Ирака, он би био заснован искључиво на позив и уз сагласност Владе Ирака, која би могла бити опозвана, а обим и мете ваздушних удара морали би бити одобрени од Ирака, што евидентно није случај. (С друге стране, Русија је оформила заједнички оперативни штаб у Багдаду са Сиријом, Ираком и Ираном.)

Сједињене Америчке Државе и поједине чланице коалиције (УК, Турска, Француска, Канада) такође су се позвале на право на индивидуалну самоодбрану у складу с чланом 51. Повеље УН. Оне полажу право на спровођење ваздушних удара у Сирији на одређене групе (САД бомбардовање групе Красан) или појединце (Велика Британија и Француска спровеле су прве такве ваздушне нападе у протеклих неколико недеља), који имају намеру или су наводно умешани у оружане нападе на њих. Проблем с тим правним аргументом јесте то што ни група Красан, ни појединци који су на мети Велике Британије и Француске нису заправо извели оружани напад на те земље, а није достављен ниједан доказ који би непоречно показао да је постојала намера или непосредна опасност које би оправдале деловање на основу индивидуалне самоодбране. У случају Турске, може се изнети претпоставка да постоји више правног основа за њено деловање на основу индивидуалне самоодбране, али чак и у том случају, тешко је тврдити да се терористички напади ИСИС-а и Ал Кајде у Турској могу окарактерисати као „оружани напад” на Турску.

Постоје и друге војне акције САД и појединих савезника које јасно и флагрантно крше Повељу УН и међународно право, попут одлуке САД и Турске о увођењу зоне забране летова (дужине 90 и 50 километара унутар сиријске територије) дуж границе с Турском, као и овлашћење које је председник Обама дао Америчком ратном ваздухопловству да изводи нападе на све војне снаге у Сирији, укључујући сиријску војску, у непосредној ваздушној подршци сиријским побуњеницима које су обучавали припадници оружаних снага САД.

Сједињене Америчке Државе и њени савезници очито имају тешкоће да оправдају своје поступке у правном смислу пред међународним форумима, као и пред сопственом јавношћу. Чини се да је сада једино решење за њих да прихвате предлог председника Путина и сиријске владе о стварању широке међународне коалиције, која би укључивала Владу и Војску Сирије, ради координације деловања свих снага које се супротстављају ИСИС-у и другим терористичким организацијама. Као што је председник Путин рекао на Генералној скупштини УН-а: „Још једном, ова координација треба да се заснива на принципима Повеље УН и на међународном праву.” ■

колективна самоодбрана у случају оружаног напада на државу чланицу, у складу с чланом 51. Трећи изузетак, када се употреба силе сматра легитимном, у складу с обичајним међународним правом кога признају све државе, јесте када држава одобри стране војне операције на својој територији.

Нема сумње да су руски ваздушни напади у Сирији у складу с међународним правом и Повељом УН. Нема сумње ни да су ваздушни напади коалиције коју предводи САД у Ираку у складу с међународним правом и Повељом УН-а. У првом случају, постоји позив и сагласност сиријске владе, а у другом постоји позив и сагласност ирачке владе. Питање је да ли су ваздушни напади коалиције коју предводи САД на сиријској територији у складу с међународним правом и Повељом УН, будући да не постоји овлашћење Савета безбедности, као ни сагласност Владе Сирије.

Сједињене Америчке Државе и остале државе које учествују у ваздушним нападима на сиријску територију формално су обавестиле Савет безбедности о својој одлуци, позивајући се на члан 51. Повеље УН као правно оправдање. Све су се позвале на право на колективну самоодбрану Ирака, на позив Владе у Багдаду, и допуниле свој аргумент тврђњом да Влада Сирије или није вољна или у није стању да застави нападе ИСИС-а на Ирак са своје територије.

Проблем с овим аргументом је, пре свега, то што је сиријска војска, поред курдских милиција, једина снага која се заправо бори против ИСИС-а у земљи. Стога не би требало постављати питање о вољи или способности сиријске владе да се бори против ИСИС-а. Друго, није могуће позвати се на члан 51. Повеље УН у случају недржавне групе која делује независно од државе домаћина. Саветодавно правно мишљење Међународног суда правде о израелском зиду на окупираној палестинској територији експлицитно